

Verdiskaping fra sidestrømmer i mat- og drikkeindustrien

Fortgang i den sirkulære bioøkonomien

Verdiskaping basert på sidestrømmer i mat- og drikkeindustriene krever, men har et stort forretningsmessig potensial. Vi har utviklet noen policy-anbefalinger basert på tre komparative casestudier i Norge og Danmark: om bruk av myse i meierisektoren, om animalske biprodukter i kjøttbearbeidende industri og brukt bygg i bryggerinæringen. Casestudiene har vist at forandringer i reguleringene og de politiske rammevilkårene påvirker i hvilken retning bærekraftige omstrukturingsprosesser går. Det skjer gjennom et sett av politiske virkemidler som må koordineres, på internasjonalt, nasjonalt og regionalt nivå. Den regionale konteksten er en viktig bakgrunn for mulighetene for verdiskaping fordi de geografiske og logistiske forholdene varierer veldig mellom Norge og Danmark, men også mellom forskjellige regioner i Norge. Derfor kan politiske virkemidler og bedriftsstrategier ikke enkeltvis kopieres, men må tilpasses til de lokale forholdene.

Vi har følgende anbefalinger:

Det trengs mer målrettede politiske virkemidler for å omsette bioøkonomi-strategien.

Mens det finnes et sett av virkemidler for å støtte opp under utbygging av fornybar energi og bærekraftig transport, mangler det et slik bredt sett av virkemidler for bioøkonomien, som kan tilpasses de forskjellige regionale forholdene. Vi foreslår at det bygges ut lavterskeltilbud for små og mellomstore bedrifter for å teste ut nye produkter og prosesser. Myndighetenes helsekrav til nye matprodukter skaper barrierer for disse små og mellomstore bedriftene. Vi foreslår også at bedriftene kan få støtte for demonstrasjonsanlegg for å redusere den finansielle risiko knyttet til kommersialisering av ny teknologi.

Bedriftene må stimuleres til å bygge opp og vedlikeholde forsknings- og utviklingskompetanse.

Vi ser en tendens til at de aller fleste bedriftene bygger ned sin forsknings- og utviklingskompetanse og at de baserer seg enten på samarbeid med leverandørindustrien eller forskningsinstitusjoner for å utvikle nye produkter og prosesser. Det medfører en fare å miste egen kompetanse og evnene for å starte og/eller realisere utviklingsprosjekter. Offentlig støtte til forsknings- og kompetansebygging i bedriftene bør derfor utvikles.

Det trengs mer politiske virkemidler som støtter opp under utvikling av verdikjeder som krysser tradisjonelle sektorgrenser.

Verdiskaping basert på sidestrømmer er i dag ofte begrenset på de verdikjedene som er utviklet i de respektive sektorene. De få eksisterende sektoroverskridende verdikjedene er små sett i forhold til verdiskaping og består ofte av enkle prosesser som omgjør restråstoffer til dyrefôr eller bioenergi. Gjennom krav til offentlige innkjøp kan det skapes markedsmuligheter for mer avanserte produkter som er et resultat av sektoroverskridende verdiskaping. Her trengs det mer regionalt samarbeid for å støtte opp under industriell symbiose, men også helt nye relasjoner til bedrifter i andre sektorer og med annen type kompetanse.